

VODIČ ZA
**OSNIVANJE
FIRME**

ZAKONSKI OKVIR ► PROPISI ►

**PRIVREDNA
KOMORA
SRBIJE**

1857

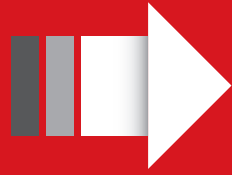
Pouzdan partner

PRIVREDNA
KOMORA
SRBIJE

VODIČ ZA
**OSNIVANJE
FIRME**

ZAKONSKI OKVIR ► PROPISI ►

Sadržaj

1	OSNOVNI POJMOVI	
	Privredni subjekti	5
	Privredno društvo	5
	Pravne forme privrednog društva	5
	Osnivanje privrednog društva od strane stranog lica	5
	Obavljanje delatnosti	5
	Osnivački akti	5
	Registracija	6
	Odgovornost osnivača	6
	Sedište i poslovno ime	6
	Zastupnici i prokura	6
	Imovina društva	7
	Povezivanje društva	7
2	PRAVNE FORME, OSNIVANJE I RAD	
	Ortačko društvo	9
	Komanditno društvo	11
	Društvo sa ograničenom odgovornošću	12
	Akcionarsko društvo	16
	Preduzetnik	21
	Ogranak	21
	Predstavništvo stranog privrednog društva	22
	Poslovno udruženje	23
3	POSEBNE DOZVOLE	24
4	RADNO ANGAŽOVANJE STRANACA	25
5	ŠEMA POSTUPKA OSNIVANJA FIRME	26
6	KORISNI KONTAKTI	29

1

Osnovni pojmovi

Osnivanje, organizacija i registracija privrednih društava i ostalih oblika organizovanja uređeni su Zakonom o privrednim društvima („Službeni glasnik RS“ br. 36/11 i 99/11, 83/14 - dr. zakon), Zakonom o postupku registracije u Agenciji za privredne registre („Službeni glasnik RS“ br. 99/11, 83/14), Pravilnikom o sadržini registra privrednih subjekata i dokumentaciji potrebnoj za registraciju („Službeni glasnik RS“ br. 6/12) i Odlukom o naknadama za poslove registracije i druge usluge koje pruža Agencija za privredne registre („Službeni glasnik RS“ br. 119/13). Odredbe Zakona o privrednim društvima primenjuju se i na oblike obavljanja privrednih delatnosti koji su osnovani i posluju u skladu sa posebnim zakonima.

Ovi propisi, odnosno njihova rešenja, prilagođena su standardima koji važe u Evropskoj uniji i razvijenim tržišnim privredama.

PRIVREDNI SUBJEKTI

- Privredno društvo
- Preduzetnik
- Ogranak privrednog društva
- Predstavništvo stranog privrednog društva
- Poslovno udruženje
- Drugi oblici organizovanja

PRIVREDNO DRUŠTVO

- Privredno društvo je pravno lice koje obavlja delatnost u cilju sticanja dobiti, a svojstvo pravnog lica stiče registracijom kod Agencije za privredne registre.

PRAVNE FORME PRIVREDNOG DRUŠTVA

- Ortačko društvo
- Komanditno društvo
- Društvo sa ograničenom odgovornošću
- Akcionarsko društvo

OSNIVANJE PRIVREDNOG DRUŠTVA OD STRANE STRANOG LICA

- Strana pravna i fizička lica mogu osnivati privredna društva, u skladu sa Zakonom o privrednim društvima i zakonom kojim se uređuju strana ulaganja.
- Strani ulagač u pogledu svog uloga uživa jednak položaj, prava i obaveze kao i domaća fizička i pravna lica, ukoliko Zakonom o stranim ulaganjima nije drugačije predviđeno.

OBAVLJANJE DELATNOSTI

- Privredno društvo se osniva na neodređeno ili određeno vreme. Smatra se da je društvo osnovano na neodređeno vreme ako osnivačkim aktom, odnosno statutom, nije drugačije određeno.
- Privredno društvo ima pretežnu delatnost, a može obavljati i druge delatnosti koje nisu zabranjene zakonom, nezavisno od toga da li su određene osnivačkim aktom, odnosno statutom.
- Posebnim zakonom može se usloviti registracija ili obavljanje određene delatnosti izdavanjem prethodnog odobrenja, saglasnosti ili drugog akta nadležnog organa.

OSNIVAČKI AKTI

- Osnivački akt privrednog društva je konstitutivni akt društva koji ima formu odluke o osnivanju, ako društvo osniva jedno lice ili ugovora o osnivanju, ako društvo osniva više lica.

- Sadržina osnivačkog akta društva utvrđena je za svaku formu posebno.
- Pored osnivačkog akta, privredno društvo može imati i ugovor kojim se regulišu međusobni odnosi članova u vezi sa društvom. Ugovor ne proizvodi dejstvo prema trećim licima.
- Osnivački akt akcionarskog društva ne menja se, a akcionarsko društvo pored osnivačkog akta ima statut, kojim se uređuje upravljanje društvom i druga pitanja u skladu sa zakonom.

REGISTRACIJA

- Privredno društvo stiče svojstvo pravnog lica registracijom, odnosno unošenjem podataka o tom društvu u Registar, na način propisan Zakonom o postupku registracije u Agenciji za privredne registre.

ODGOVORNOST OSNIVAČA

- Članovi društva odgovaraju za obaveze društva u skladu sa odredbama zakona kojim se uređuju pojedine pravne forme društva, kao i u slučajevima zloupotrebe pravila o ograničenoj odgovornosti, odnosno „probijanja pravne ličnosti“.

SEDIŠTE I POSLOVNO IME

- Sedište privrednog društva je mesto na teritoriji Republike Srbije iz koga se upravlja društvom, koje je kao takvo određeno osnivačkim aktom ili odlukom skupštine.
- Privredno društvo posluje i učestvuje u pravnom prometu pod poslovnim imenom koje je registrovalo u skladu sa zakonom o registraciji. Poslovno ime obavezno sadrži naziv, pravnu formu i mesto u kome je sedište društva.

Pravna forma se označava u poslovnom imenu na sledeći način:

- „ortačko društvo“, „o.d“ ili „od“;
- „komanditno društvo“, „k.d.“ ili „kd“;
- „društvo s ograničenom odgovornošću“, „d.o.o“ ili „doo“;
- „akcionarsko društvo“, „a.d.“ ili „ad“.

Pored poslovnog, društvo može u poslovanju da koristi i skraćeno poslovno ime, pod istim uslovima pod kojima koristi poslovno ime.

- Preduzetnik, takođe, obavlja delatnost pod poslovnim imenom koje sadrži ime i prezime preduzetnika, opis pretežne delatnosti, oznaku preduzetnik ili „pr“ i sedište.

ZASTUPNICI I PROKURA

- Privredno društvo preuzima prava i obaveze u pravnom prometu preko zastupnika, koji mogu biti zakonski (statutarni) zastupnici društva, punomoćnici po zaposlenju i prokuristi.

- Zakonski zastupnici su lica koja su zakonom određena za svaki pojedini oblik društva. Zakonski zastupnik može biti fizičko lice ili društvo registrovano u Srbiji. Društvo mora imati najmanje jednog zakonskog zastupnika koji je fizičko lice. Osim njih, zastupnici društva su i lica koja su aktom ili odlukom nadležnog organa društva ovlašćena da zastupaju društvo i kao takva registrovana u skladu sa zakonom o registraciji.
- Lica koja kao zaposleni rade na poslovima čije obavljanje u redovnom poslovanju uključuje i zaključenje određenih ugovora ili preduzimanje drugih pravnih radnji, ovlašćena su da kao punomoćnici društva zaključuju i ispunjavaju te ugovore u granicama poslova na kojima rade, bez posebnog punomoćja.
- Prokuristi zastupaju društvo na osnovu poslovnog punomoćja kojim društvo ovlašćuje jedno ili više fizičkih lica da u njegovo ime i za njegov račun zaključuju pravne poslove i preduzimaju druge pravne radnje. Prokura je neprenosiva i prokurista ne može dati punomoćje za zastupanje drugom licu.
- Ograničenje (potrebno je posebno ovlašćenje) prokure odnosi se na raspolaganje imovinom društva, odnosno na sticanje, otuđenje ili opterećenje nepokretnosti, udela i akcija, preuzimanje meničnih obaveza i obaveza jemstva, zaključivanje ugovora o zajmu i kreditu i zastupanje u sudskim postupcima i pred arbitražom.

IMOVINA DRUŠTVA

- Imovinu društva čine stvari i prava u vlasništvu društva, kao i druga prava društva.
- Ulozi u društvo mogu da budu novčani i nenovčani i izražavaju se u dinarima. Nenovčani ulози mogu biti u stvarima i pravima, ako zakonom za pojedine forme društava nije drugačije određeno.

POVEZIVANJE DRUŠTAVA

- Povezana privredna društva čine dva ili više društava, koja se međusobno povezuju:
 - putem učešća u osnovnom kapitalu ili ortačkim udelima, društva povezana kapitalom;
 - putem ugovora, društva povezana ugovorom;
 - putem učešća u kapitalu i putem ugovora, mešovito povezana društva.
- Povezana društva organizuju se kao koncern, holding i društva sa uzajamnim učešćem u kapitalu.
- Zabranjeno je povezivanje društava suprotno propisima o zaštiti konkurencije.

2

Pravne forme,
osnivanje
i rad

ORTAČKO DRUŠTVO

- Ortačko društvo je društvo dva ili više ortaka, fizičkih i/ili pravnih lica, koji su neograničeno solidarno odgovorni svojom celokupnom imovinom za obaveze društva.
- Ako ugovor o osnivanju društva ili drugi ugovor između ortaka sadrži odredbu o ograničenju odgovornosti ortaka prema trećim licima, ta odredba nema pravno dejstvo.

SADRŽINA UGOVORA O OSNIVANJU

- Ime, jedinstveni matični broj i prebivalište za domaće fizičko lice odnosno ime, broj pasoša ili drugi identifikacioni broj i prebivalište za strano fizičko lice; poslovno ime, matični broj i sedište za domaće pravno lice odnosno poslovno ime, broj registracije ili drugi identifikacioni broj i sedište za strano pravno lice.
- Poslovno ime i sedište društva;
- Pretežna delatnost društva;
- Naznačene vrste i vrednosti uloga svakog ortaka;
- Može da sadrži i druge elemente od značaja za društvo i ortake.

UGOVOR ORTAKA DRUŠTVA

- Ortačko društvo, pored osnivačkog akta, može imati ugovor ortaka društva, kojim se uređuju njihovi međusobni odnosi u vezi sa društvom.
- Ugovor ortaka društva proizvodi dejstvo isključivo između članova društva koji su ga zaključili i ne prilaže se uz prijavu za registraciju.

ULOG

- Ortak može u društvo da uloži novac, stvari, prava, rad ili usluge.
- Ortaci u društvo unose uloge jednake vrednosti, ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno.
- Ortak društva nije dužan da poveća ulog iznad iznosa određenog ugovorom o osnivanju, ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno.

PRENOS UDELA

- Udeo se prenosi pisanim ugovorom, koji zaključuju prenosilac i sticalac udela. Propisana je obaveza overe potpisa na ugovoru, a sticalac stiće udeo danom registracije prenosa udela.
- Prenos udela među ortacima društva je slobodan, ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno.
- U slučaju smrti ortaka, udeo ortaka se ne nasleđuje već se raspoređuje srazmerno na preostale ortake, ako ugovorom o osnivanju nije određeno da društvo nastavlja da posluje sa naslednicima preminulog ortaka.

ODLUČIVANJE

- Ortaci odluke donose jednoglasno, ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno.
- Ugovorom o osnivanju može se odrediti da se neke ili sve odluke donose većinom glasova, kao i broj glasova svakog ortaka.
- Za odluke o pitanjima izvan redovne delatnosti, kao i odluke o prijemu novog ortaka, neophodna je saglasnost svih ortaka.

RASPODELA DOBITI I GUBITKA

- Dobit i gubitak društva raspoređuje se ortacima društva na jednake delove, ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno.

POSLOVOĐENJE

- Svaki ortak ima ovlašćenje za obavljanje radnji u redovnom poslovanju društva (poslovođenje).
- Radnje koje ne spadaju u redovno poslovanje društva nisu obuhvaćene ovlašćenjem i za njih je potrebna saglasnost svih ortaka, ako ugovorom o osnivanju nije drugačije određeno.
- Ako je ugovorom o osnivanju ili ugovorom ortaka određeno da su jedan ili više ortaka ovlašćeni za poslovođenje, ostali ortaci nemaju ovlašćenje za poslovođenje.

Propisana dokumentacija i naknada za registraciju:

1. Jedinstvena registraciona prijava osnivanja pravnih lica i drugih subjekata i upisa u jedinstveni registar poreskih obveznika;
2. Ugovor o osnivanju sa overenim potpisima članova društva;

3. Dokaz o identitetu članova – fotokopija lične karte ili pasoša, odnosno izvod iz matičnog registra ako je osnivač pravno lice koje nije registrovano u Agenciji za privredne registre;
4. Odluka o imenovanju zastupnika, ako nije imenovan ugovorom o osnivanju;
5. Potpis zastupnika overen od strane nadležnog organa overe;
6. Potvrda banke o uplati novčanog uloga, odnosno sporazum članova o proceni vrednosti nenovčanog uloga, ili procena vrednosti nenovčanog uloga ako se ulog uplaćuje/unosi u društvo do osnivanja;
7. Dokaz o uplati naknade za registraciju osnivanja i dokaz o uplati naknade za registraciju i objavu osnivačkog akta.

Naknada za registraciju osnivanja iznosi 4.900 din, a prilikom podnošenja prijave za osnivanje uplaćuje se i naknada za registraciju i objavljivanje osnivačkog akta u iznosu od 1.000 dinara.

KOMANDITNO DRUŠTVO

- Komanditno društvo jeste privredno društvo koje ima najmanje dva člana, od kojih najmanje jedno lice odgovara neograničeno solidarno za obaveze društva (komplementar), a najmanje jedno lice odgovara ograničeno do visine svog ugovorenog uloga (komanditor).
- Komplementari imaju status ortaka ortačkog društva.

PRIMENA ODREDBI O ORTAČKOM DRUŠTVU

- Na komanditno društvo primenjuju se odredbe o ortačkom društvu, ako zakonom nije drugačije uređeno.
- Ugovor o osnivanju komanditnog društva, pored elemenata propisanih za ortačko društvo, obavezno sadrži i oznaku koji je član društva komplementar, a koji komanditor.
- Na uloge i udele komplementara shodno se primenjuju odredbe o ortačkom društvu, a komanditor može slobodno preneti svoj udeo na drugog komanditora ili na treće lice.
- Članovi komanditnog društva učestvuju u deobi dobiti i pokriću gubitaka srazmerno svojim udelima u društvu, ako osnivačkim aktom nije drugačije određeno.
- Komplementari vode društvo i zastupaju ga.

Propisana dokumentacija i naknada za registraciju:

1. Jedinstvena registraciona prijava osnivanja pravnih lica i drugih subjekata i upisa u jedinstveni registar poreskih obveznika;
2. Ugovor o osnivanju sa overenim potpisima članova društva;
3. Dokaz o identitetu članova – fotokopija lične karte ili pasoša, odnosno izvod iz matičnog registra ako je osnivač pravno lice koje nije registrovano u Agenciji za privredne registre;
4. Odluka o imenovanju zastupnika, ako nije imenovan ugovorom o osnivanju;
5. Potpis zastupnika overen od strane nadležnog organa overe;
6. Potvrda banke o uplati novčanog uloga, odnosno sporazum članova o proceni vrednosti nenovčanog uloga, ili procena vrednosti nenovčanog uloga ako se ulog uplaćuje/unosi u društvo do osnivanja;
7. Dokaz o uplati naknade za registraciju osnivanja i dokaz o uplati naknade za registraciju i objavu osnivačkog akta.

Naknada za registraciju osnivanja iznosi 4.900 din, a prilikom podnošenja prijave za osnivanje uplaćuje se i naknada za registraciju i objavljivanje osnivačkog akta u iznosu od 1.000 dinara.

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

- Društvo sa ograničenom odgovornošću je društvo u kome jedan ili više članova (fizičkih i/ili pravnih lica) imaju udele u osnovnom kapitalu. Članovi društva ne odgovaraju svojom imovinom za obaveze društva, osim u slučaju zloupotrebe pravila o ograničenoj odgovornosti.
- Članovi društva sa ograničenom odgovornošću svoje međusobne odnose u društvu, kao i odnose sa društvom, uređuju slobodno, ako zakonom nije drugačije uređeno.

SADRŽINA OSNIVAČKOG AKTA

1. Lično ime i prebivalište, odnosno poslovno ime i sedište člana društva;

2. Poslovno ime i sedište društva;
3. Pretežna delatnost društva;
4. Ukupan iznos osnovnog kapitala društva;
5. Iznos novčanog uloga, odnosno novčana vrednost i opis nenovčanog uloga svakog člana društva;
6. Vreme uplate, odnosno unošenja uloga u osnovni kapital društva.
7. Udeo svakog člana društva u ukupnom osnovnom kapitalu izražen u procentima;
8. Određivanje organa društva i njihovih nadležnosti; ako osnivački akt ne sadrži ove odredbe, organi društva imaju nadležnosti predviđene zakonom.

UGOVOR ČLANOVA DRUŠTVA

- Društvo sa ograničenom odgovornošću, pored osnivačkog akta, može imati ugovor članova društva kojim se regulišu njihovi međusobni odnosi u vezi sa društvom.
- Ugovor članova društva proizvodi dejstvo isključivo između članova društva koji su ga zaključili i ne prilaže se uz prijavu za registraciju.

OSNOVNI KAPITAL I ULOZI

- Ulog u društvo sa ograničenom odgovornošću može biti novčani i nenovčani, i izražava se u dinarima. Nenovčani ulози mogu biti u stvarima i pravima.
- Osnovni kapital društva sa ograničenom odgovornošću iznosi najmanje 100 dinara, osim ako je posebnim zakonom predviđen veći iznos osnovnog kapitala za društva koja obavljaju određene delatnosti.
- Ulozi u društvo sa ograničenom odgovornošću ne moraju biti jednake vrednosti.

UPLATA I UNOŠENJE ULOGA

- Novčani i nenovčani ulog prilikom osnivanja društva mora se uplatiti odnosno uneti u roku određenom u osnivačkom aktu, a taj rok ne može biti duži od pet godina.

UDELI

- Udeli u društvu nisu hartije od vrednosti.

- Prenos udela je slobodan, osim ako je zakonom ili osnivačkim aktom drugačije uređeno.
- Članovi društva imaju pravo preče kupovine udela koji je predmet prenosa trećem licu, osim ako je to pravo isključeno osnivačkim aktom ili zakonom.

RASPODELA DOBITI

- Članovi društva imaju pravo na udeo u dobiti utvrđenoj godišnjim izveštajem o poslovanju, ako osnivačkim aktom ili ugovorom nije drugačije utvrđeno.
- Dobit se deli među članovima društva srazmerno udelima, ako nije drugačije uređeno osnivačkim aktom.

ORGANI DRUŠTVA

- Upravljanje društvom može biti organizovano kao jednodomno ili dvodomno, što se određuje osnivačkim aktom.
- U slučaju jednodomnog upravljanja, organi društva su:
 - skupština;
 - jedan ili više direktora.
- U slučaju dvodomnog upravljanja, organi društva su:
 - skupština;
 - nadzorni odbor;
 - jedan ili više direktora.

SASTAV I DELOKRUG SKUPŠTINE

- Skupštinu čine svi članovi društva, a u jednočlanom društvu funkciju skupštine vrši jedini član društva.
- Ako osnivačkim aktom nije drugačije uređeno, skupština:
 - donosi izmene osnivačkog akta;
 - usvaja finansijske izveštaje i izveštaje revizora;
 - nadzire rad direktora i usvaja izveštaje direktora, ako je upravljanje društvom jednodomno;
 - usvaja izveštaje nadzornog odbora, ako je upravljanje društvom dvodomno;
 - odlučuje o povećanju i smanjenju osnovnog kapitala društva;
 - odlučuje o raspodeli dobiti i načinu pokrića gubitaka;
 - imenuje i razrešava direktora i utvrđuje naknadu za njegov rad odnosno načela za utvrđivanje te naknade, ako je upravljanje društvom jednodomno;
 - bira i razrešava članove nadzornog odbora, ako je upravljanje društvom dvodomno;

- imenuje revizora i utvrđuje naknadu za njegov rad;
- odlučuje o pokretanju postupka likvidacije;
- vrši i druge poslove, u skladu sa zakonom i osnivačkim aktom.

DIREKTORI I NADZORNI ODBOR

- Društvo ima jednog ili više direktora koji su zakonski zastupnici društva. Broj direktora određuje se osnivačkim aktom ili odlukom skupštine. Ako broj nije određen osnivačkim aktom ili odlukom skupštine, smatra se da društvo ima jednog direktora.
- Direktora imenuje i razrešava skupština, odnosno nadzorni odbor ako je upravljanje društvom dvodomno.
- Direktor zastupa društvo u skladu sa osnivačkim aktom, odlukama skupštine društva i uputstvima nadzornog odbora, ako je upravljanje društvom dvodomno.
- Direktor društva odgovara za uredno vođenje poslovnih knjiga i tačnost finansijskih izveštaja društva. Direktor je u obavezi da vodi evidenciju o svim donetim odlukama skupštine, u koju svaki član društva može izvršiti uvid.
- Ako je upravljanje društvom dvodomno, društvo ima i nadzorni odbor koji nadzire rad direktora.
- Član nadzornog odbora mora da ispunjava uslove propisane zakonom za direktora akcionarskog društva i ne sme biti zaposlen u društvu. Predsednika i članove nadzornog odbora bira i razrešava skupština društva.
- Nadzorni odbor:
 - određuje poslovnu strategiju društva;
 - bira i razrešava direktora i utvrđuje naknadu za njegov rad, odnosno načela za utvrđivanje te naknade;
 - nadzire rad i usvaja izveštaje direktora;
 - vrši unutrašnji nadzor nad poslovanjem društva;
 - vrši nadzor nad zakonitošću poslovanja društva;
 - ustanovljava računovodstvene politike i politike upravljanja rizicima;
 - predlaže skupštini izbor revizora i nagradu za njegov rad;
 - vrši i druge poslove određene osnivačkim aktom i odlukom skupštine.

Propisana dokumentacija i naknada za registraciju:

1. Jedinstvena registraciona prijava osnivanja pravnih lica i drugih subjekata i upisa u jedinstveni registar poreskih obveznika;
2. Osnivački akt društva sa overenim potpisima članova društva;

3. Dokaz o identitetu članova društva – fotokopija lične karte ili pasoša fizičkog lica, odnosno izvod iz matičnog registra, ako je osnivač pravno lice koje nije registrovano u Agencija za privredne registre;
4. Odluka o imenovanju zastupnika ako nije određen osnivačkim aktom;
5. Potpis zastupnika overen od strane nadležnog organa overe;
6. Potvrda banke o uplati novčanog uloga, odnosno sporazum članova o proceni vrednosti nenovčanog uloga ili procena vrednosti nenovčanog uloga, ako se ulog uplaćuje odnosno unosi u društvo do osnivanja;
7. Odluka o imenovanju predsednika i članova nadzornog odbora ako je upravljanje dvodomno, a predsednik i članovi nadzornog odbora nisu imenovani osnivačkim aktom;
8. Dokaz o uplati naknade za registraciju osnivanja i dokaz o uplati naknade za registraciju i objavu osnivačkog akta.

Naknada za registraciju osnivanja iznosi 4.900 din, a prilikom podnošenja prijave za osnivanje uplaćuje se i naknada za registraciju i objavljivanje osnivačkog akta u iznosu od 1.000 dinara.

AKCIONARSKO DRUŠTVO

- Akcionarsko društvo osniva jedno ili više fizičkih/pravnih lica, akcionara, a osnovni kapital društva podeljen je na akcije. Akcionari ne odgovaraju za obaveze društva, osim u slučaju zloupotrebe pravila o ograničenoj odgovornosti. Akcionarsko društvo odgovara za svoje obaveze celokupnom imovinom.
- Akcionarsko društvo može biti javno (ono koje je emitovalo hartije od vrednosti) i nejavno.
- Akcionari koji osnivaju društvo potpisuju osnivački akt i prvi statut društva.
- Osnivački akt akcionarskog društva se ne menja.
- Statutom se uređuje upravljanje društvom i druga pitanja u skladu sa zakonom. Statut i njegove izmene i dopune donosi skupština običnom većinom glasova svih akcionara sa pravom glasa, osim ako je veća većina predviđena statutom.

SADRŽINA OSNIVAČKOG AKTA

- Ime, jedinstveni matični broj i prebivalište akcionara koji je domaće fizičko lice, odnosno ime, broj pasoša ili drugi identifikacioni broj i prebivalište akcionara stranog fizičkog lica; poslovno ime, matični broj i sedište akcionara koji je domaće pravno lice odnosno poslovno ime, broj registracije ili drugi identifikacioni broj i sedište akcionara stranog pravnog lica;
- Poslovno ime i sedište društva;
- Pretežna delatnost društva;
- Ukupan iznos novčanog uloga, odnosno novčanu vrednost i opis nenovčanog uloga svakog od akcionara koji osnivaju društvo, i rok uplate odnosno unosa uloga;
- Podaci o akcijama koje upisuje svaki akcionar koji osniva društvo i to: broj akcija, njihovu vrstu i klasu, njihovu nominalnu vrednost, odnosno kod akcija bez nominalne vrednosti deo osnovnog kapitala za koji su one izdate;
- Izjava osnivača da osnivaju akcionarsko društvo i preuzimaju obavezu uplate odnosno unosa uloga po osnovu upisanih akcija.

SADRŽINA STATUTA

- Poslovno ime i sedište društva;
- Pretežna delatnost društva;
- Podaci o visini upisanog i uplaćenog osnovnog kapitala, kao i podaci o broju i ukupnoj nominalnoj vrednosti odobrenih akcija, ako postoje;
- Bitni elementi izdatih akcija svake vrste i klase u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala („Sl. glasnik RS“ br. 31/11); kod akcija koje nemaju nominalnu vrednost i iznos dela osnovnog kapitala za koji su one izdate, odnosno računovodstvenu vrednost, uključujući i eventualne obaveze, ograničenja i privilegije vezane za svaku klasu akcija;
- Vrste i klase akcija i drugih hartija od vrednosti koje je društvo ovlašćeno da izda;
- Posebni uslovi za prenos akcija, ako postoje;
- Postupak sazivanja skupštine;
- Određivanje organa društva i njihovog delokruga, broja njihovih članova, bliže uređivanje načina imenovanja i opoziva tih članova, kao i način odlučivanja tih organa;
- Druga pitanja za koja je ovim ili posebnim zakonom određeno da ih sadrži statut akcionarskog društva.

ULOZI

- Ulozi akcionara mogu biti u novcu, stvarima i pravima, izraženim u dinarima.
- Ulog akcionara ne može biti u radu ili pružanju usluga akcionarskom društvu.

OSNOVNI KAPITAL

- Minimalni osnovni kapital za osnivanje akcionarskog društva iznosi 3.000.000 dinara, osim ako je posebnim zakonom predviđen veći iznos.
- Nominalna vrednost jedne akcije ne može biti niža od 100 dinara.
- Akcije mogu biti obične (daju akcionaru pravo na učešće i glasanje na skupštini, isplatu dividende, učešće u raspodeli likvidacionog ostatka ili stečajne mase, preče sticanje običnih akcija i drugo u skladu sa zakonom i statutom) i preferencijalne (daju akcionaru jedno ili više povlašćenih prava utvrđenih statutom i odlukom o izdavanju; daju akcionaru pravo učešća u radu skupštine bez prava glasa, osim u slučajevima utvrđenim zakonom).
- Ukupna nominalna vrednost izdatih i odobrenih preferencijalnih akcija ne može biti veća od 50% osnovnog kapitala.
- Akcije se mogu slobodno prenositi, osim ako je statutom prenos akcija ograničen pravom preče kupovine ostalih akcionara ili prethodnom saglasnošću društva.

UPLATA /UNOS ULOGA

- Pre registracije društva akcionari su dužni da uplate odnosno unesu uloge koji predstavljaju najmanje 25% osnovnog kapitala, pri čemu uplaćeni iznos novčanog dela osnovnog kapitala ne može biti niži od iznosa minimalnog osnovnog kapitala.
- Upisane akcije koje se u skladu sa osnivačkim aktom uplaćuju u novcu, uplaćuju se pre registracije osnivanja društva na privremeni račun otvoren kod poslovne banke u Republici Srbiji.
- Novčani i nenovčani ulog prilikom osnivanja društva ili povećanja kapitala moraju se uplatiti odnosno uneti u roku određenom u osnivačkom aktu odnosno odluci o povećanju kapitala, a taj rok za javno akcionarsko društvo ne može biti duži od dve godine.

ODNOS DRUŠTVA I AKCIONARA

- Jednak tretman akcionara – svi akcionari se pod jednakim okolnostima tretiraju na jednak način.

RASPODELA DOBITI

- Akcionar ima pravo na udeo u godišnjoj dobiti koju skupština odredi za deobu (dividenda).
- Dividenda se može plaćati u novcu ili u akcijama društva, u skladu sa odlukom o isplati dividende koju donosi skupština akcionara.
- Ako statutom nije drugačije određeno, društvo može plaćati privremenu dividendu (međudividendu) u bilo koje vreme između redovnih sednica skupštine, pod uslovima utvrđenim zakonom.

ORGANI DRUŠTVA

- Upravljanje društvom može biti organizovano kao jednodomno ili dvodomno, što se određuje statutom.
- U slučaju jednodomnog upravljanja, organi društva su:
 - skupština;
 - jedan ili više direktora, odnosno odbor direktora.
- U slučaju dvodomnog upravljanja, organi društva su:
 - skupština;
 - nadzorni odbor;
 - jedan ili više izvršnih direktora, odnosno izvršni odbor.
- Skupštinu čine svi akcionari društva, a u jednočlanom društvu funkciju skupštine vrši jedini akcionar društva.
- Skupština odlučuje o:
 - izmenama statuta;
 - povećanju ili smanjenju osnovnog kapitala;
 - broju odobrenih akcija;
 - promenama prava ili povlastica bilo koje klase akcija;
 - statusnim promenama i promenama pravne forme;
 - sticanju i raspolaganju imovinom velike vrednosti;
 - raspodeli dobiti i pokriću gubitaka;
 - usvajanju finansijskih izveštaja;
 - usvajanju izveštaja odbora direktora/nadzornog odbora;
 - naknadama direktorima/članovima nadzornog odbora;
 - imenovanju i razrešenju direktora/članova nadzornog odbora;
 - pokretanju postupka likvidacije;
 - izboru revizora i naknadi za njegov rad;
 - drugim pitanjima koja su u skladu sa zakonom i statutom.
- Direktor može biti svako poslovno sposobno lice, a statutom se mogu odrediti i drugi uslovi koje određeno lice mora ispuniti da bi bilo direktor.

• Direktor ne može biti lice:

- koje je direktor ili član nadzornog odbora u više od pet društava;
- koje je osuđeno za krivično delo protiv privrede, tokom perioda od pet godina računajući od dana pravosnažnosti presude, s tim da se u taj period ne računa vreme provedeno na izdržavanju kazne zatvora;
- kome je izrečena mera bezbednosti zabrane obavljanja delatnosti koja predstavlja pretežnu delatnost društva, za vreme dok traje ta zabrana.

Propisana dokumentacija i naknada za registraciju:

1. Jedinstvena registraciona prijava osnivanja pravnih lica i drugih subjekata i upisa u jedinstveni registar poreskih obveznika;
2. Osnivački akt sa overenim potpisima članova društva;
3. Statut društva potpisan od strane članova društva;
4. Potvrda kreditne institucije o uplaćenim akcijama u novcu, odnosno procena ovlašćenog procenjivača vrednosti nenovčanog uloga ili potvrda nadležnog organa o proceni vrednosti nenovčanog uloga u skladu sa zakonom;
5. Odluka o imenovanju direktora, ako nisu određeni statutom;
6. Odluka o imenovanju članova nadzornog odbora, ako je upravljanje dvodomno a nisu određeni statutom;
7. Odluka o imenovanju članova izvršnog odbora, ako je upravljanje dvodomno;
8. Odluka o imenovanju zastupnika društva, ako nisu određeni statutom;
9. Potpis zastupnika overen od strane nadležnog organa overe;
10. Dokaz o uplati naknade za registraciju osnivanja i dokaz o uplati naknade za registraciju i objavu osnivačkog akta i dokaz o uplati naknade za registraciju i objavu statuta.

Naknada za registraciju osnivanja iznosi 4.900 din, a prilikom podnošenja prijave za osnivanje uplaćuje se i naknada za registraciju i objavljivanje osnivačkog akta u iznosu od 1.000 dinara.

PREDUZETNIK

- Preduzetnik je poslovno sposobno fizičko lice koje obavlja delatnost u cilju ostvarivanja prihoda i koje je kao takvo registrovano u skladu sa zakonom.
- Preduzetnik za sve obaveze nastale u vezi sa obavljanjem svoje delatnosti odgovara celokupnom svojom imovinom, i u tu imovinu ulazi i imovina koja se stiče u vezi sa obavljanjem delatnosti.
- Preduzetnik može pisanim ovlašćenjem poveriti poslovođenje poslovno sposobnom fizičkom licu, poslovođa. Poslovođa mora biti u radnom odnosu kod preduzetnika.
- Preduzetnik može doneti odluku o nastavku obavljanja delatnosti u formi privrednog društva. Nakon gubitka svojstva preduzetnika brisanjem iz registra i registracije osnivanja privrednog društva, to fizičko lice ostaje odgovorno celokupnom svojom imovinom za obaveze nastale u vezi sa obavljanjem delatnosti preduzetnika do trenutka brisanja iz registra preduzetnika.

Propisana dokumentacija i naknada za registraciju:

Uz prijavu osnivanja prilaže se dokaz o identitetu preduzetnika – za domaće fizičko lice fotokopija lične karte, za stranca fotokopija pasoša ili fotokopija lične karte, ako je izdata strancu i dokaz o uplati naknade za registraciju preduzetnika. Naknada za registraciju iznosi 1.500 dinara.

OGRANAK

- Ogranak privrednog društva je izdvojeni organizacioni deo preko koga društvo obavlja delatnost u skladu sa zakonom.
- Ogranak nema svojstvo pravnog lica i u pravnom prometu istupa u ime i za račun privrednog društva, koje neograničeno odgovara za obaveze prema trećim licima koje nastanu u poslovanju njegovog ogranka.
- Ogranak može biti registrovan u skladu sa zakonom o registraciji, a obavezno se registruju ogranak domaćeg privrednog društva ako ima zastupnika različitog od zastupnika društva ili je to propisano posebnim zakonom kao uslov za obavljanje delatnosti i ogranak stranog privrednog društva.

Propisana dokumentacija i naknada za registraciju:

Uz prijavu obrazovanja ogranka prilaže se:

1. Odluka o obrazovanju ogranka;
2. Potpis zastupnika ogranka overen od nadležnog organa overe, ako to lice nije registrovani zastupnik;
3. Dokaz o uplati naknade.

Strano pravno lice koje obrazuje ogranak dostavlja:

1. Odluku o obrazovanju ogranka;
2. Izvod iz Registra u kome je to društvo registrovano, sa prevodom overenim od strane stalnog sudskog tumača;
3. Dokaz o brojevima računa preko kojih društvo posluje;
4. Potpis zastupnika ogranka overen od strane nadležnog organa overe;
5. Overenu izjavu ovlašćenog lica stranog privrednog društva o preuzimanju odgovornosti za sve obaveze koje nastanu u vezi poslovanja ogranka, sa prevodom overenim od stalnog sudskog tumača;
6. Dokaz o uplati naknade za registraciju osnivanja.

Naknada za registraciju ogranka domaćeg privrednog društva iznosi 2.800 dinara, a za ogranak stranog privrednog društva 4.900 dinara.

PREDSTAVNIŠTVO STRANOG PRIVREDNOG DRUŠTVA

- Predstavništvo stranog privrednog društva je njegov izdvojeni organizacioni deo, koji može obavljati prethodne i pripreme radnje u cilju zaključenja pravnog posla tog društva.
- Predstavništvo nema svojstvo pravnog lica i može zaključivati samo pravne poslove u vezi sa svojim tekućim poslovanjem. Strano privredno društvo odgovara za obaveze prema trećim licima koje nastanu u poslovanju njegovog predstavništva.

Uz prijavu osnivanja predstavništva strano privredno društvo lice podnosi:

1. Odluku o obrazovanju predstavništva;

2. Izvod iz registra u kome je registrovano strano privredno društvo, sa prevodom overenim od strane stalnog sudskog tumača;
3. Dokaz o brojevima računa preko kojih strano privredno društvo posluje;
4. Potpis zastupnika predstavništva overen od nadležnog organa overe;
5. Izjava ovlašćenog lica stranog privrednog društva kojom preuzima odgovornost za sve obaveze koje nastanu u vezi sa poslovanjem predstavništva overena od nadležnog organa overe, sa prevodom overenim od strane stalnog sudskog tumača;
6. Dokaz o uplati naknade za registraciju osnivanja.

Naknada za registraciju osnivanja iznosi od 4.900 dinara.

POSLOVNO UDRUŽENJE

- Poslovno udruženje je pravno lice koje osnivaju dva ili više privrednih društava ili preduzetnika, radi postizanja zajedničkih interesa.
- Poslovno udruženje ne može obavljati delatnost radi sticanja dobiti.
- Na poslovno udruženje shodno se primenjuju propisi kojima se uređuje položaj udruženja.
- Poslovno udruženje ne može promeniti pravnu formu u formu privrednog društva.

Naknada za registraciju udruženja iznosi 4.900 dinara.

3

Posebne dozvole

Posebnim zakonima, kao uslov za registraciju ili obavljanje određene delatnosti, propisana su prethodna odobrenja /dozvole ili saglasnosti nadležnih organa.

Privredni subjekt koji u Registar koji se vodi kod Agencije za privredne registre želi da upiše delatnost koja se može obavljati samo na osnovu prethodnog odobrenja/dozvole ili saglasnosti nadležnog organa, dužno je da ovakvo odobrenje dostavi prilikom registracije (npr. proizvodnja i promet naročito opasnih hemikalija, poslovi banaka, poslovi osiguravajućih društava). Upis u Registar je moguć tek po dobijanju odobrenja.

4

Radno angažovanje stranaca

Strani državljanin može zasnovati radni odnos ako ima odobrenje za stalno nastanjenje, odnosno privremeni boravak, izdato od Ministarstva unutrašnjih poslova, i ako dobije odobrenje za zasnivanje radnog odnosa koje daje Nacionalna služba za zapošljavanje.

Odobrenje za zasnivanje radnog odnosa nije potrebno kada se radni odnos zasniva za obavljanje stručnih poslova utvrđenih ugovorom o poslovno-tehničkoj saradnji, o dugoročnoj proizvodnoj kooperaciji, o prenosu tehnologije i o stranim ulaganjima.

Poslodavac može sa strancem da zaključi ugovor o obavljanju privremenih i povremenih poslova ukoliko ti poslovi ne traju duže od 120 radnih dana u kalendarskoj godini.

- Zakon o uslovima za zasnivanje radnog odnosa sa stranim državljanima („Sl. list SFRJ”, br. 11/78, 64/89, „Sl. list SRJ”, br. 42/92, 16/93 - dr. zakon, 31/93 - dr. zakon, 41/93 - dr. zakon, 50/93 - dr. zakon, 24/94 - dr. zakon, 28/96 - dr. zakon, „Sl. glasnik RS”, br. 101/05 - dr. zakon).
- Zakon o radu („Sl. glasnik RS”, br. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14).
- Zakon o strancima („Sl. glasnik RS”, br. 97/08).

PRIPREMNA FAZA

- Izrada i overa osnivačkog akta;
- Overa potrebnih dokumenata – kod nadležnog organa overe (sud, opštinski organ uprave, javni beležnik);
- Overa od strane nadležnog organa za overu potpisa u inostranstvu/ Apostille ili legalizacija stranih isprava;
- Overa prevoda na srpski jezik dokumentacije koja je sačinjena na stranom jeziku – overa od strane stalnog sudskog tumača;
- Otvaranje privremenog računa u banci i uplata osnivačkog kapitala;
- Obezbeđivanje službene adrese u Srbiji – sedišta društva (pravni zastupnik može privremeno koristiti svoju poslovnu adresu kao adresu društva u osnivanju).

NAPOMENE**(*1)**

Registraciona prijava osnivanja je propisana, te se podnosi na propisanom obrascu (JRPPS) pri čemu je potrebno izabrati odgovarajući obrazac u zavisnosti od pravne forme subjekta koji se osniva. Prijava osnivanja podneta u formi podneska, umesto na propisanom obrascu, uvek će biti odbačena.

(*2)

Zakon o postupku registracije u Agenciji za privredne registre ("Službeni glasnik RS", br. 99/11, 83/14).

(*3)

Ukoliko Registrator utvrdi da nisu ispunjeni uslovi za registraciju iz člana 14. stav 1. tačka 1), 3) i 4) Zakona o postupku registracije u Agenciji za privredne registre, u smislu da: nije nadležan za postupanje po prijavi ili da podatak ili dokument nije predmet registracije ili da je podatak ili dokument čija se registracija zahteva već registrovan, donosi rešenje kojim odbacuje prijavu. Reč je o situacijama u kojima tražena registracija ne može uopšte biti izvršena, pa je donošenjem ovakvog rešenja postupak okončan bez mogućnosti da podnosilac uz dostavljanje neke dopunske dokumentacije utiče na drugačiji ishod postupka.

REGISTRACIJA PRIVREDNOG SUBJEKTA pred Agencijom za privredne registre

- Podnošenje odgovarajuće registracione prijave za željenu pravnu formu privrednog subjekta **(*1)**;
- Podnošenje zahteva za matični broj;
- Uz registracionu prijavu priložiti potrebnu dokumentaciju za željenu pravnu formu u originalu ili overenoj kopiji;
- Dostaviti dokaz o uplati naknade za registraciju privrednog subjekta.

ISPUNJENI USLOVI za registraciju privrednog subjekta u skladu sa zakonom **(*2)**

Agencija za Privredne registre donosi Rešenje kojim se prijava usvaja i podaci se objavljuju na internet strani Agencije.

Uz Rešenje o registraciji privredni subjekti dobijaju i registarski/ matični broj, poreski identifikacioni broj (PIB) i broj osiguranika zdravstvenog osiguranja koji izdaje RZZO.

NISU ISPUNJENI USLOVI za registraciju privrednog subjekta u skladu sa zakonom **(*2)**

Ukoliko nisu ispunjeni uslovi za registraciju iz člana 14 st.1 tačke 1, 3 i 4 Zakona **(*2)**, Registrator donosi Rešenje o odbačanju prijave **(*3)** i time se postupak registracije okončava.

Ukoliko nisu ispunjeni ostali uslovi za registraciju iz člana 14 st.1 Zakona **(*2)**, Registrator donosi Rešenje o odbačanju prijave i istim se utvrđuje koji uslovi za registraciju nisu ispunjeni, sa poukom da se u roku od 30 dana otkloni nedostatak kako bi podnosilac zadržao pravo prioriteta u odlučivanju.

POSLEDNJI KORACI pre otpočinjanja poslovne aktivnosti

- Izrada pečata u skladu sa Rešenjem o registraciji privrednog subjekta
- Otvaranje tekućeg/ih račun/a kod poslovnih banaka
- Prijava zaposlenih Centralnom registru obaveznog socijalnog osiguranja

6

Korisni
kontakti

Resavska 13–15
11000 Beograd
T: +381 11 33 00 900
www.pks.rs

**PREDSTAVNIŠTVA PRIVREDNE KOMORE SRBIJE
U INOSTRANSTVU**

AUSTRIJA, BEČ

Wirtschaftskammer
Serbien Ausenstelle
Gumpendorfer Strasse 83
A–1060 Wien, Osterreich
T: +43 15 44 02 94
vienna@pks.rs
www.pks.rs/at

BELGIJA, BRISEL

Chamber of Commerce
and Industry of Serbia
Representative Office
in Belgium
WTC I / Bvd du Roi Albert II 30/19,
Bte 46
B-1000 Brussels, Belgium
T: +32 2 20 15 960
brussels@pks.rs
www.pks.rs/be

FRANCUSKA, PARIZ

Bureau de representation
en France
de la Chambre de Commerce
et d` Industrie de Serbie
123, rue Saint Martin
75004 Paris, France
T: +33 1 57 40 76 30
paris@pks.rs
www.pks.rs/fr

ITALIJA, MILANO

Camera di Commercio
della Serbia
Promos
Via Campario 1/II
20124 Milano, Italia
T: +39 02 85 15 5366
milan@pks.rs
www.pks.rs/it

NEMAČKA, FRANKFURT

Vertretung der
Wirtschaftskammer Serbien
Boersenplatz 4
D–60313 Frankfurt am Main,
Deutschland
T: +49 69 29 72 9313
frankfurt@pks.rs
www.pks.rs/de

**RUSKA FEDERACIJA,
MOSKVA**

Коммерческо-Техническое
Бюро При Посольстве
Сербии
Ул. Мосфильмовская, д. 42
119281 Москва 95,
Российская Федерация
T: +7 499 1478 505, 506
moscow@pks.rs
www.pks.rs/ru

**AGENCIJA ZA
PRIVREDNE REGISTRE**

Brankova 25
11000 Beograd
T: +381 11 20 23 350
www.apr.gov.rs

**AGENCIJA ZA
STRANA ULAGANJA
I PROMOCIJU IZVOZA
(SIEPA)**

Vlajkovićeve 3/V
11000 Beograd
T: +381 11 33 98 550
www.siepa.gov.rs

**NACIONALNA SLUŽBA
ZA ZAPOSŁJAVANJE**

Direkcija Beograd
Kralja Milutina 8
11000 Beograd
T: +381 11 29 29 800

Direkcija Kragujevac
Svetozara Markovića 37
34000 Kragujevac
T: +381 34 505 500
www.nsz.gov.rs

**NARODNA BANKA
SRBIJE**

Kralja Petra 12
Tel: +381 11 3027 100
Nemanjina 17
T: +381 11 33 38 000
11000 Beograd
www.nbs.rs

UPRAVA CARINA

Bul. Zorana Đinđića 155a
11070 Beograd
T: +381 11 20 15 800, 31 17 272
www.upravacarina.rs

**MINISTARSTVO
PRIVREDE**

Kneza Miloša 20
11000 Beograd
T: +381 11 36 42 702
www.privreda.gov.rs

**MINISTARSTVO
ZA RAD,
ZAPOSŁJAVANJE
BORAČKA
I SOCIJALNA PITANJA**

Nemanjina 22-26
11000 Beograd
T: +381 11 36 16 265
www.minrzs.gov.rs

Inspektorat za rad
T: +381 11 20 17 485

**MINISTARSTVO
TRGOVINE, TURIZMA I
TELEKOMUNIKACIJA**

Sektor tržišne inspekcije
Nemanjina 22-26
11000 Beograd
T: +381 11 36 14 334
www.mtt.gov.rs/sektori/
sektor-trzisne-inspekcije

**REPUBLIČKI ZAVOD
ZA STATISTIKU**

Milana Rakića 5
11000 Beograd
T: +381 11 24 12 922
www.stat.gov.rs

**FOND ZA RAZVOJ
REPUBLIKE SRBIJE**

Centrala Niš
Bulevar Nemanjića 14a
18000 Niš
T: +381 18 41 50 200

Filijala Beograd
Knez Mihajlova 14
11000 Beograd
T: +381 11 26 21 887
www.fondzarazvoj.gov.rs

**NACIONALNA AGENCIJA
ZA REGIONALNI RAZVOJ
(NARR)**

Nacionalni centar Zaječar
Trg oslobođenja bb
19000 Zaječar
T: +381 19 445 301, 445 302

Kancelarija Beograd
Terazije 23/VII
11000 Beograd
T: +381 11 20 60 888, 33 46 107
www.narr.gov.rs

Izdavač
PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
Centar za privredni sistem
Beograd, Resavska br. 13-15
privrednopravna@pks.rs
www.pks.rs

Grafičko oblikovanje i korektura
PRIVREDNA KOMORA SRBIJE

Služba za marketing
marketing@pks.rs

Štamparija
ČUGURA PRINT

Tiraž
500

CIP - Katalogizacija u publikaciji -
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

347.72.037(497.11)

VODIČ za osnivanje firme : zakonski okvir, propisi. - Beograd :
Privredna komora Srbije, 2014 (Beograd : Čugura print). - 31 str.
; 23 cm

Tiraž 500.

ISBN 978-86-80809-93-9

a) Privredna društva - Osnivanje - Pravni aspekt - Srbija
COBISS.SR-ID 211323660

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE
Centar za privredni sistem

Resavska 13-15
11000 Beograd, Srbija
T: +381 11 33 00 910
F: +381 11 32 30 949
E: privrednopravna@pks.rs
www.pks.rs

ISBN 978-86-80809-93-9